

Redactie:
Teun Baarspul

Redactie adres:
Gen. Cronjéstraat 42 rd
2021 JJ Haarlem
e-mail: teunbaarspul@hotmail.com
tel: 023-5264624

NIEUWSBRIEF VAN DE BEVERWERKGROEP NEDERLAND-VZZ NO. 13, JULI 2004

In de Biesbosch wordt deze zomer weer druk geteld, maar zoals u kunt lezen in deze nieuwsbrief heeft men elders in het land bepaald niet stilgezeten. En dat is maar goed ook, want op steeds meer plekken duiken bevers op.

Zoals u wellicht, bij het lezen van de Castor, heeft opgemerkt, is er naast verslagen van activiteiten en verspreidingsgegevens ook ruimte voor meer persoonlijke 'bever'ervaringen in de nieuwsbrief. Met het toenemend aantal bevers wordt de kans groter op onverwachte ontmoetingen en waarnemingen van interessant bevergedrag. Dergelijke ervaringen zijn niet alleen leuk om met andere mensen te delen, maar vormen een belangrijke gegevensbron voor onderzoek naar verspreiding en gedrag van de bevers. Dus schroom niet en stuur uw 'beveravonturen' naar het bovenstaande email-adres. NB. foto's zijn ook zeer welkom. Alvast dank voor uw medewerking.

De redactie

LET OP: Gegevens uit deze nieuwsbrief mogen alleen worden gebruikt na toestemming van de auteurs.

Landelijke Beversporendag

De tijd is voorbij dat de bever in Nederland alleen te vinden was in een aantal overzichtelijke populaties. Zestien jaar na de eerste uitzettingen lijken nu eindelijk spannende tijden aan te breken. Steeds vaker bereiken ons berichten van spontane vestigingen in het rivierengebied. Daarnaast is nog een aantal – kleinere en grotere – herintroducties uitgevoerd, langs beken in Limburg en langs Maas en Waal. Dat vraagt ook om een andere benadering van de landelijke bevermonitoring. De 'beversporendag' als initiatief van de Beverwerkgroep/VZZ is een aanzet daartoe.

De beversporendag is bedoeld als jaarlijks terugkerend evenement, georganiseerd aan het einde van de winter, op het moment dat de bevers weer actiever worden, maar bladeren en kruiden nog niet het zicht ontnemen op eventuele beversporen. Begin maart 2003 zijn we gestart met deze landelijk georganiseerde speurtocht. Het was een voorzichtig begin, waarbij er daadwerkelijk tegelijkertijd door lokale beverkenners in het veld is gezocht naar nieuwe sporen – zie Castor 12.

Ook in 2004 werd een 'beversporendag' georganiseerd, dit maal op 6 en 7 maart. Het spreiden van de dag over een weekend bleek praktisch gezien een betere aanpak. Er werden nieuwe contacten gelegd en zowel oude als nieuwe sporen gevonden. Hieronder volgt een kort overzicht van de ervaringen van het weekend. (zie ook de verspreidingskaart onderaan dit verslag).

Sporen speuren

In Flevoland volgt een netwerk van beverkenners – gecoördineerd door Landschapsbeheer Flevoland – systematisch de verspreide, grote populatie. Bij de sporeninventarisatie leek het merendeel van de oude burchten nog steeds in gebruik. Ook werd een viertal nieuwe burchten ontdekt, op nieuwe locaties. Daarmee lijkt de populatie nog steeds bezig te groeien en zich uit te breiden.

Misschien wel de meest opmerkelijke nieuwe vestiging langs de IJssel. (Zie bijdrage Vilmar Dijkstra, elders in deze nieuwsbrief).

Vanuit het stromengebied 'ten westen van de Biesbosch', tussen Lek-Nieuwe Maas en Hollands Diep, komen nu ook regelmatig meldingen binnen over waarnemingen en vestigingen. Tijdens het sporenweekend is gekeken in Klein Profijt, een natuurgebied aan de Oude Maas nabij Rhoo van het Zuid-Hollands Landschap. Daar waren weinig verse vraatsporen te gezien, maar er wordt van uitgegaan dat de bever er nog steeds zit.

Een griendje nabij Ridderkerk aan De Noord werd uitgekamd met leden van de plaatselijke vogelwacht. Zichtwaarnemingen van bevers in het gebiedje konden tijdens het weekend niet worden bevestigd aan de hand van sporen. Nieuwe meldingen zullen de komende tijd worden nagetrokken, langs De Noord, Oude Maas en Hollands Diep (zie ook elders in deze Castor).

In buurt van Schoonhoven wordt op verschillende locaties oude en nieuwe beversporen gesignaleerd op terreinen van het Zuid-Hollands Landschap. Daarmee lijkt het begin gemaakt van de verdere kolonisatie van Lek en Nederrijn.

Tijdens het sporenweekend werd ook naar nieuwe sporen gezocht langs een kade in de Krimpenerwaard, vanwaar een eerdere vestiging bekend was. Er werd echter geen aanwijzing gevonden dat er nog steeds activiteit van bevers is op die plek. Nieuwe meldingen uit het gebied zullen nader worden bekeken.

In Limburg is de bever op verschillende plaatsen langs Maas en bij meerdere beken geïntroduceerd, op initiatief van provincie Limburg en onder coördinatie van onder meer Stichting Ark. De VZZ coördineert een deel van het monitoringsonderzoek. Tijdens het sporenweekend is op de meeste bekende locaties gekeken en bleken de bevers nog steeds aanwezig. Er werd één nieuwe burcht gevonden buiten het uitzetgebied in de buurt van Bosmolenplas bij Panheel.

In de Blaauwe Kamer is op 6 maart eveneens naar sporen gezocht. Elders in deze nieuwsbrief brengt Monique Bestman verslag uit van haar speurwerk aldaar.

Zowel de Biesbosch (en directe omgeving, zoals de verspreide locaties ten oosten van de Biesbosch, bij Gorinchem, Andel en bij Hurwenen (Gld)) als de Gelderse poort, worden vooralsnog buiten de waarnemingsronde van het sporenweekend gehouden. Deze grote populaties worden gevolgd door Staatsbosbeheer en andere instanties (o.a. Alterra).

Tot besluit

Met zowel nieuwe contacten met beverwaarnemers, als nieuwe waarnemingen van bevervestigingen, mag het sporenweekend een succes worden genoemd. Echter het netwerk van 'speurders' is nog niet compleet. Het onderstaande kaartje geeft daarom alleen een benadering van de huidige verspreiding van de bever in Nederland. Het streven is om volgend jaar het netwerk dekkend te hebben en de grote witte vlakken wellicht van enkele nieuwe punten te kunnen voorzien. Mensen die de zin en gelegenheid hebben om jaarrond een locatie te 'volgen' door deze enkele keren te bezoeken, worden hierbij opgeroepen zich op te geven bij de Beverwerkgroep (Annemarieke van der Sluijs: a.vandersluijs@vzz.nl). Blijf speuren!

Albin Hunia

Verspreidingskaart

Dit kaartje geeft de huidige verspreiding van de bever in Nederland weer op basis van de gegevens van de WBN-VZZ. Met dank aan Albin Hunia. (red.)

R.I.P. en repro in de Biesbosch

Ieder jaar worden er in de Biesbosch wel enkele dode bevers aangetroffen. Afgelopen winter werd echter wel een heel bijzondere bever dood gevonden, Mannus genaamd. Mannus werd als tweejarig mannetje eind 1988 uitgezet en behoorde daarmee tot één van de zes eerste uitgezette bevers in Nederland. De mensen die met enige regelmaat meewerk(t)en aan de monitoring van de bevers in de Biesbosch hebben deze bever vast wel eens gezien. Hij was goed te herkennen aan het aluminium oormerkje in z'n rechteroor. Sinds 1990 had hij zijn domicilie in 'de Dood', alwaar hij ook dood is aangetroffen. Mannus heeft de voor bevers zeer respectabele leeftijd van bijna 18 jaar bereikt. In 2003 werd hij nog meerdere keren gezien, waarbij het al opviel dat hij steeds trager werd. Bovendien had hij toen een groot gezwel bij zijn staart. Hij zal deze zomer op Alterra nader worden onderzocht. Voor zover we nu weten leeft er nog minimaal één bever van de 42 dieren die in de periode 1988/1991 in de Biesbosch zijn uitgezet. Dit jaar werd Udur al enkele keren waargenomen. Udur werd eveneens als tweejarig mannetje uitgezet, maar dan eind 1990. Dat mannelijke bevers tot op hoge leeftijd nog vruchtbaar zijn, blijkt wel uit het feit dat Udur op 16 jarige leeftijd weer vader is geworden.

Vilmar Dijkstra

Bever in de Blaauwe Kamer

In 1999 of 2000 is een jonge bever van onbekend geslacht ontsnapt uit Ouwehands Dierenpark te Rhenen, de Grebbeberg afgerold en zodoende terecht gekomen in natuurgebied de Blaauwe Kamer.

De Blaauwe Kamer is een gebied van 120 hectare langs de Rijn op de grens van de Provincies Utrecht en Gelderland. Er zijn een paar waterpartijen met wilgenbos en het wordt begraasd door Gallowayrunderen en Konikpaarden. Totdantoe waren er geen bevers gesignaleerd in dit gebied. Sindsdien worden er regelmatig verse sporen gevonden en met name in de winter vertoont de enige burcht die de Blaauwe Kamer rijk is, sporen van bewoning (verse takken en modder). De bever was van oorsprong een Elbe-bever. Zijn ouders waren gevangen met als doel in de dierentuin voor nageslacht te zorgen dat in Nederland uitgezet zou kunnen worden. Echter, de dierentuin wilde na enkele jaren van de beverfamilie af omdat er voor het publiek niet zoveel te zien viel aan deze slaapkoppen. Najaar 2002 is dan ook de rest van de familie uitgezet in de Blaauwe Kamer. Er was een tweetal kunstburchten gemaakt en de oudste dieren werden voorzien van een zender. In de eerste weken zwommen de gezenderde dieren enkele kilometers de Rijn op en af. Binnen enkele maanden zijn echter alle gezenderde dieren dood of bijna dood terug gevonden. Kort na de uitzetting was het Rijnwater omhoog gekomen, waardoor de kunstburchten onder water kwamen. Vervolgens is het flink gaan vriezen. Eén bever is verdronken onder het ijs, één bever werd in slechte conditie aangetroffen op de weg en overleed enkele dagen later. Nadat het water weer gezakt werd, werd een derde bever dood aangetroffen, die vermoedelijk ook verdronken was onder het ijs. Wat er met de ongezenderde jongste dieren gebeurd is, is niet bekend. Het aantal sporen in de Blaauwe Kamer is sinds de vestiging van de eerste bever ongeveer gelijk gebleven, dus het zou ondergetekende verbazen als zich meer dan één bever in dit gebied zouden bevinden. Af en toe worden in een plassengebied aan de overkant van de Rijn ook sporen van een bever aangetroffen. Wellicht is het de Blaauwe Kamerbever die de rivier oversteekt. Zes maart dit jaar zag de burcht er weer tiptop uit: in vergelijking met het najaar waren de gaten gedicht met takken en modder. Ook omstreeks begin maart heeft een voltallige familie die een huis in de Blaauwe Kamer bewoont, vanaf de ontbijttafel een bever door de tuin zien lopen richting Rijn. Kortom: sinds de vestiging van een ontsnapte dierentuinbever worden er regelmatig waarnemingen gedaan die wijzen op permanente aanwezigheid van een bever. Echter, er zijn geen aanwijzingen dat er voortplanting plaats vindt of dat het dier gezelschap heeft gekregen.

Monique Bestman

Bever duiken op steeds meer plaatsen op

Dat bevers zich in Nederland aardig thuis voelen, blijkt wel uit het toenemende aantal bevers dat zich buiten de uitzetgebieden (Biesbosch, Gelderse Poort en Limburg) vestigt. In een aantal gevallen vernemen wij pas enkele jaren na de vestiging dat zich ergens bevers ophouden. Al jaren is het bekend dat er zich in de Krimpenerwaard minimaal één bever ophoudt (waarvan wordt vermoed dat het dier is ontsnapt uit een dierentuin bij Rotterdam). Naar nu blijkt, leven er in en rond de Krimpenerwaard echter op minimaal drie plekken één of meerdere bevers (zie verspreidingskaart).

Ook langs de IJssel blijkt al enige jaren een bever te huizen. In het voorjaar van 2002 werden er beversporen gevonden ten noord-oosten van Arnhem, maar in de jaren erna bleef het stil. Afgelopen winter kwam ons echter ter ore dat er verder stroomafwaarts langs de IJssel een bever verbleef. Na een kort bezoek met de beheerder werd een hol met een voedselvoorraad aangetroffen. Later, bij een uitgebreider bezoek, werd een burcht en nog een hol aangetroffen. Het meest merkwaardige was dat bij ieder van de drie naast elkaar gelegen dagrustplaatsen een voedselvoorraad aanwezig was. Betreft het een bever in bezigheidstherapie of verblijven er meerdere dieren die overactief zijn? Observaties die de aankomende maanden worden uitgevoerd zullen uitsluitsel moeten geven. Verder kon aan hergroei van afgeknaagde wilgen worden afgeleid dat er al zeker sinds de zomer van 2002 een bever moet huizen. Deze bever is waarschijnlijk afkomstig van de populatie in de Gelderse Poort. Nadat de laatste bekende bever in 1826 bij Zalk in de IJssel werd doodgeslagen, is het toch wel bijzonder dat de soort nu weer langs deze rivier wordt aangetroffen.

Ook dicht bij de uitzetlocaties zijn uitbreidingen van het leefgebied te constateren. Een dier dat waarschijnlijk afkomstig is van de Gelderse Poort houdt zich verder stroomopwaarts op langs de Waal ten westen van Nijmegen. Rond de Biesbosch zijn vestigingen aangetroffen bij Gorkum en bij Strijen langs het Hollandsch Diep.

Vilmar Dijkstra

OVERIG BEVERNIEUWS

Bever in de Jeker

Op 6 november j.l. liep ik (Bart Peters, red.) met Alfons van Winden langs de Jeker, nabij de Nederlands-Belgische grens ten zuiden van Maastricht. De Jeker is bekend vanwege zijn slechte waterkwaliteit en ecologisch sterk gedegradeerde beekdalgronden. Tussen de aangespoelde maandverband en overig rioolafval troffen we echter zeer onverwacht een fraai afgeknaagde wilg in de Jeker.

Het ging om een relatief jonge schietwil van een jaar of 7-8, die volledig in de beek was gevallen. Enkele jonge takken waren vervolgens gestript. Het ging hierbij onmiskenbaar om beverwerk. De Jeker kent op dit traject verder weinig natuurlijk bos; er staan wel de nodige zeer grote en oude eiken en populieren langs het traject. Behalve de betreffende wilg werden geen andere knaagsporen gezien. Het is onduidelijk waar het dier precies vandaan komt. Meest aannemelijk is dat het dier vanuit de Maas de Jeker is opgezwommen, dwars door de stad Maastricht om vervolgens nabij de grens met Vlaanderen/Wallonie weer een enigszins natuurlijke setting tegen te komen. Hij zou dan uit de Waalse populatie moeten komen of (minder aannemelijk) vanuit de Midden-Limburgse groep. Theoretisch kan de Bever ook van de bovenstroomse kant komen, uit de richting van Tongeren, maar ik zou niet weten van welke populatie dat moet zijn.

Bart Peters, (Bureau Drift, Berg en Dal).

Bevers in het Leerkeven

Onderstaande foto werd gestuurd door Mien Derkx-Timmermans. Zij vond deze knaagsporen

afgelopen winter bij het Leerkeven te Heel (bij de Maas in Midden-Limburg).

CASSTOR

Nieuwsbrief van de Beverwerkgroep Nederland-VZZ

Heeft u een email-adres? Geef het door aan de redactie.